

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod. maks. kods: LV40008020804
Nor. konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga

21.06.2013. Nr. 0620131333/A870

Uz TAP VSS-583

Finanšu ministrijai

*Par likumprojektu „Grozījumi
likumā „Par nekustamā īpašuma
nodokli””*

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) ir izvērtējusi likumprojektu „Grozījumi likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli”” (turpmāk – likumprojekts) un, atbalstot tā tālāku virzību, izsaka šādus iebildumus:

1. Lūdzam likumprojektu VSS-583 apvienot ar likumprojektu VSS-763 „Grozījumi likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli””, jo gan VSS-763, gan VSS-583 ir jānodrošina spēkā stāšanās 2014. gada 1. janvārī, tā kā nekustamā īpašuma nodoklis ir gada nodoklis un, lai lieki nesarežģītu tā administrēšanu, likuma normām jāstājas spēkā vienlaicīgi ar taksācijas gada sākumu.
2. Tā kā Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisija (2013. gada 14. maija protokols Nr. 155) ir nolēmusi atbalstīt Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas Nodokļu politikas apakškomisijas iesniegto šādu likumprojekta redakciju:

„Papildināt likuma 3. pantu ar jaunu 1.⁶ daļu šādā redakcijā:

„(1⁶) Komeršabiedrību īpašumā vai tiesiskā valdījumā esošo dzīvojamo māju daļām un nedzīvojamo māju daļām, kuras funkcionāli izmanto dzīvošanai, šā panta pirmās daļas 2. punktā noteiktā nodokļa likme piemērojama, ja tās ir izīrētas dzīvošanai, no nākamā mēneša pēc īres līguma reģistrēšanas pašvaldībā. Nodokļa likmi 1,5 procenti piemēro, ja īres līgums nav noslēgts vai no nākamā mēneša, kad tiek izbeigts īres līgums.”

Lūdzam šo redakciju iekļaut likumprojektā.

3. Tā kā Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisija (2013. gada 14. maija protokols Nr. 155) ir nolēmusi atbalstīt Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas Nodokļu politikas apakškomisijas iesniegto priekšlikumu par normu, kas saistītas ar valsts aizsargājamajiem kultūras pieminekļiem, spēkā stāšanos no 2014. gada 1. janvāra, lūdzam izslēgt no likumprojekta 6. pantu par likuma papildināšanu ar jaunu 52. pārejas noteikumu punktu. Ja pamatnorma (Likuma otrās daļas 6. punkts) stājas spēkā 2014. gada

1. janvārī, tad tās piemērošanai nepieciešamā informācija pašvaldībām jāsaņem ne vēlāk kā līdz 2014. gada 10. janvārim.

4. Likumprojekta 1. pantā cita starpā paredzēts papildināt likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli” (turpmāk tekstā – likums) 1. pantu ar 3.¹ daļu. Piedāvātā normas redakcija ietver informācijas nodošanas mehānismu starp Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju un pašvaldībām. Tomēr ar minēto mehānismu informācijas nodošanas pienākums nepamatoti piesaistīts tikai taksācijas gada sākumam. Nav loģiski uzskatīt, ka praksē iespējamās izmaiņas valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu uzturēšanas atbilstībā kultūras pieminekļu aizsardzības prasībām tiks fiksētas tikai līdz taksācijas gada sākumam, tādējādi nepieciešams nodrošināt nepārtrauktu informācijas apmaiņas kārtību. Par tiesību normas, kurā regulēts informācijas nodošanas mehānisms starp Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju un pašvaldībām saistībā ar valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu uzturēšanu atbilstoši kultūras pieminekļu aizsardzības prasībām, redakciju jau ir panākta konceptuāla vienošanās ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju, kas apstiprināta arī Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas Nodokļu politikas apakškomisijā. Ņemot vērā iepriekšminēto, lūdzam likumprojektā ietvert šādu likuma 1. panta 3.¹ daļas redakciju, kas nodrošinātu faktiskajai situācijai atbilstošu nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinu par valsts aizsargājamajiem kultūras pieminekļiem saskaņā ar likuma 7. panta nosacījumiem:

„(3¹) Atzinumu par to, ka valsts aizsargājamais kultūras piemineklis nav uzturēts atbilstoši kultūras pieminekļu aizsardzības prasībām, kā arī atzinumu par to, kad minēto valsts aizsargājamo kultūras pieminekli sāk uzturēt atbilstoši kultūras pieminekļu aizsardzības prasībām, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija sniedz pašvaldībai, kuras administratīvajā teritorijā valsts aizsargājamais kultūras piemineklis atrodas.”

5. Likumprojekta 1. pantā par likuma 1. panta otrās daļas 6. punkta izteikšanu jaunā redakcijā lūdzam precizēt lietoto terminoloģiju gan attiecībā uz izņēmumu „saimnieciskajā darbībā izmantotu nekustamo īpašumu”, gan „nekustamo īpašumu, kas saskaņā ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas atzinumu netiek uzturēts atbilstoši kultūras pieminekļu aizsardzības prasībām”, attiecīgi nevienā no šiem izņēmumiem neminot „un zemi to uzturēšanai”, jo nekustamā īpašuma sastāvā ietilpst gan ēkas, gan zeme.
6. Ar likumprojektu ir paredzēts, ka Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībai piederošās ēkas netiek apliktas ar nodokli, savukārt citām biedrībām un nodibinājumiem piederošās ēkas un inženierbūves atbilstoši likuma 1. panta otrās daļas 18. punktam netiek apliktas saskaņā ar Ministru Kabineta noteiktajiem kritērijiem un

apstiprināto sarakstu. Lūdzam skaidrot, kāpēc LBAS piederošo ēku neaplikšana jānosaka citādi nekā pārējo organizāciju ēku neaplikšana. Vienlaikus jāmin, ka, piemēram, Liepājas pilsēta ir norādījusi, ka LBAS būtu jāsakārto savu īpašumu piederība, jo Liepājā telpas, kuras izmanto arodbiedrību savienības Liepājas nodaļa, ir reģistrētas Zemesgrāmatā uz it kā LBAS Liepājas struktūrvienības vārda (kura eksistē vienīgi Valsts ieņēmumu dienesta reģistros), nevis uz LBAS (reģ. Nr. 50008043851) vārda.

7. Lūdzam izvērtēt, vai likumprojekta 2. pantā par likuma 2. panta papildināšanu ar devīto daļu daļas redakcija nebūtu papildināma ar atsauci uz Liepājas speciālo ekonomisko zonu un Rēzeknes speciālo ekonomisko zonu. Kā arī atsauci uz īpašo regulējumu attiecībā uz Ventspils brīvostas pārvaldi, jo likuma „Par nodokļu piemērošanu brīvostās un speciālajās ekonomiskajās zonās” 6. panta 5. daļa nosaka: „(5) Zonas pārvalde vai Rīgas brīvostas pārvalde nemaksā nekustamā īpašuma nodokli vai jebkuru citu nodokli, kas var tikt ieviests minētā nodokļa vietā, par nekustamo īpašumu, kas atrodas zonas vai brīvostas teritorijā un pieder valstij vai pašvaldībai un kas atbilstoši likumam ir piešķirts lietošanā zonas pārvaldei vai brīvostas pārvaldei un nav nodots tālāk citam lietotājam”, tātad minētā norma neattiecas uz Ventspils brīvostas pārvaldi.
8. Ar likumprojektu ir plānots papildināt likuma 2. pantu ar sesto daļu, nosakot nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju par valstij piekritīgo zemi, ēkām un inženierbūvēm, kas uz līguma pamata nodotas lietošanā vai iznomātas trešajām personām. Šāds regulējums tieši saistāms ar likuma 1. panta otrās daļas 11. punktu, kurā noteikts, ka ar nekustamā īpašuma nodokli neapliek valstij un pašvaldībām piekritīgo nekustamo īpašumu, kas nav nodots lietošanā vai iznomāts. Līdz ar to likuma 2. panta sestajā daļā ir jānosaka subjekts, kas ir nekustamā īpašuma nodokļa maksātājs, gadījumos, kad valstij piekritīgs nekustamais īpašums ir nodots lietošanā vai iznomāts.

Likuma 2. panta sestās daļas redakciju attiecinot tikai uz valstij piekritīgā nekustamā īpašuma lietošanu vai iznomāšanu uz līguma pamata, rodas situācija, kad nav noteikts skaidrs nekustamā īpašuma nodokļa maksātājs gadījumos, ja valstij piekritīgs nekustamais īpašums ir nodots lietošanā, piemēram, uz lēmuma vai rīkojuma pamata. Tādējādi iespējami gadījumi, kad saskaņā ar likuma 1. panta otrās daļas 11. punktu nekustamais īpašums ir uzskatāms par nekustamā īpašuma nodokļa objektu (piemēram, valstij piekritīgs nekustamais īpašums, kas nodots kādam subjektam lietošanā ar lēmumu), taču nav iespējams noteikt subjektu, kam ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli par šo objektu.

Lai saskaņotu abu iepriekšminēto normu redakciju un novērstu iespējamo likuma robu, proti, situāciju, kad saskaņā ar

likumu ir konstatējams nekustamā īpašuma nodokļa objekts, bet nav noteikts nekustamā īpašuma nodokļa maksātājs, lūdzam svītrot no likumprojektā iekļautās likuma 2. panta sestās un septītās daļas redakcijas vārdus „uz līguma pamata”.

9. Šobrīd saskaņā ar likuma 2. panta piekto daļu nekustamā īpašuma nodokli par valsts vai pašvaldības īpašumā esošo zemi, ēkām un inženierbūvēm maksā to lietotājs [...]. Atbilstoši Ministru kabineta 20.06.2006. noteikumu Nr. 495 „Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli” normu piemērošanas kārtība” 23.3. apakšpunktam, piemērojot likuma 2. panta piekto daļu, par valstij vai pašvaldībai piederošās, privatizācijai nodotās vai privatizētās daudzdzīvokļu mājas (tās daļas) un zemes, uz kuras šī māja atrodas, lietotāju uzskata daudzdzīvokļu mājas apsaimniekotāju. Ar likumprojektu paredzēts tādu nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju kategoriju kā daudzdzīvokļu mājas apsaimniekotājs aizstāt ar „daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas pārvaldnieks”. Atbilstoši „Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma” 1. panta 5. punktam pārvaldnieks ir pilngadīga un rīcībspējīga fiziskā vai juridiskā persona, kas uz pārvaldīšanas līguma pamata veic dzīvojamās mājas īpašnieka uzdotās pārvaldīšanas darbības. Turpretī apsaimniekotājs ir persona, kas faktiski veic dzīvojamās mājas apsaimniekošanu. Līdz ar to praksē iespējamās gan situācijas, kad pārvaldnieks un apsaimniekotājs ir viena un tā pati persona, gan gadījumi, kad pārvaldnieks slēdz līgumu par dzīvojamās mājas apsaimniekošanu ar citu personu, proti, apsaimniekotāju. Tādējādi, aizstājot likuma tekstā vārdu „apsaimniekotājs” ar „pārvaldnieks”, ne tikvien tiek veikti redakcionāli likuma tekstā lietoto jēdzienu precizējumi, bet konceptuāli mainās subjekts, kas uzskatāms par nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju par daudzdzīvokļu dzīvojamo māju (tās daļu), kas ierakstīta zemesgrāmatā uz valsts vai pašvaldības vārda, un valstij vai pašvaldībai piederošu vai piekritīgu zemi, uz kuras šī māja atrodas.

Nemot vērā šo apstākli, pašvaldībām pēc likuma grozījumu spēkā stāšanās būs nepieciešams pārskatīt to rīcībā esošos dokumentus par dzīvojamo ēku apsaimniekotājiem un pārvaldniekiem, kā arī vajadzības gadījumā pieprasīt papildu informāciju un dokumentus. Pamatojoties uz minēto, likuma Pārejas noteikumos pārvaldniekiem ir jāparedz pienākums savlaicīgi pieteikties pašvaldībā kā nekustamā īpašuma nodokļa maksātājiem, papildinot Pārejas noteikumus ar jaunu punktu šādā redakcijā:

- „___”. Šā likuma 2. panta astotajā daļā minētajiem daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas pārvaldniekiem ir pienākums viena mēneša laikā no šo grozījumu spēkā stāšanās dienas pieteikties pašvaldībā kā nekustamā īpašuma nodokļa maksātājiem.”

10. Saistībā ar likumprojekta 3. pantā paredzēto likuma 3. panta papildināšanu ar jaunu 1.⁶ daļu jānorāda uz tiesību normas neskaidro redakciju. Piedāvātajā redakcijā paredzēts ar nekustamā īpašuma nodokli 3 procentu apmērā aplikt „būvi, par kuru sabiedrība nav izteikusi savu viedokli paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros vai paredzētās būves publiskajā apspriešanā”. No minētā citāta nav saprotams, vai šajā būvju aprakstā ietilpst tikai tās ēkas, kurām saskaņā ar Būvniecības likuma 12. pantu ir jāorganizē būves publiskā apspriešana, vai arī citas ēkas. Tāpat nav viennozīmīgi saprotams, vai, lai būve atbilstu piedāvātajā tiesību normas redakcijā izvirzītajiem kritērijiem, nepieciešams, lai sabiedrība nebūtu izteikusi savu viedokli par konkrēto būvi tikai tāpēc, ka neuzskatīja to par vajadzīgu, vai arī tāpēc, ka sabiedrības viedokļa noskaidrošana par konkrēto būvi vispār netiek prasīta normatīvajos aktos.

Ņemot vērā, ka šobrīd spēkā esošajās tiesību normās nav paredzēts maksimālais būvdarbu veikšanas ilgums, iebilstam pret piedāvātajā likuma 3. panta 1.⁶ daļas redakcijā ietverto atsauci uz normatīvajos aktos noteikto kopējo būvdarbu veikšanas ilgumu. Saskaņā ar likumprojekta anotāciju šāds kopējo būvdarbu veikšanas ilguma ierobežojums paredzēts Ekonomikas ministrijas izstrādātajā Ministru kabineta noteikumu kabineta noteikumu projektā „Grozījumi Ministru kabineta 1997. gada 1. aprīļa noteikumos Nr. 112 „Vispārīgie būvnoteikumi””. Tā kā nav iespējams prognozēt iepriekšminēto Ministru kabineta noteikumu grozījumu tālāko virzību un, ņemot vērā, ka likumprojekts netiek izskatīts un virzīts vienā paketē ar šiem grozījumiem, nav pieļaujama likuma papildināšana ar normu, kurā ir atsaucē uz neeksistējošu normatīvo regulējumu. Tomēr pēc būtības atbalstot pašvaldību tiesību paplašināšanu, lūdzam minēto normu izteikt šādā redakcijā, bet, ņemot vērā normas novitāti un novitātes ar būvniecību saistītajos normatīvajos aktos, esam gatavi diskutēt par šādas normas lietderīgāko redakciju (ņemot vērā mūsu iepriekšējos ierosinājumus, daļu lūdzam numurēt kā „(1⁷)”):

„(1⁷) Būvi, kurai beigusies būvatļauja, no nākamā mēneša pēc būvatļaujas termiņa izbeigšanās, kā arī būvi, kas faktiski ir uzbūvēta (tai skaitā nerealizējot visus projektā paredzētos pasākumus, bet kurai ir izbūvēts jumts), no nākamā mēneša pēc būvinspektora akta par būves faktisko izbūvēšanu sastādīšanas līdz mēnesim, kad parakstīts akts par būves pieņemšanu ekspluatācijā, apliek ar nekustamā īpašuma nodokļa likmi 3 procentu apmērā, ja to ir noteikusi pašvaldība savos saistošajos noteikumos, kurus tā publicē ne vēlāk kā līdz pirmstaksācijas gada 1. novembrim, no lielākās turpmāk minētās kadastrālās vērtības:

1) būvei piekritīgās zemes kadastrālās vērtības;

2) būves kadastrālās vērtības.”

11. Lūdzam izvērtēt, vai likuma 3. panta desmitā daļa nebūtu precizējama funkcionālās izmantošanas maiņas un saimnieciskās darbības sākšanas/beigšanas gadījumā, papildinot, ka arī atbilstoši pašvaldības saistošajiem noteikumiem, kad mainās nodokļa likme, piemēram, graustu aplikšana/neaplikšana ar 3% likmi no nākamā mēneša pēc pašvaldības lēmuma par grausta statusa noteikšanu.
12. Lūdzam likumu papildināt ar pienākumu juridiskajām personām, kas ir nekustamā īpašuma nodokļa maksātājas, informēt pašvaldību par savu oficiālo elektroniskā pasta adresi saziņai ar nodokļa administrāciju.

Saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” 15. panta pirmās daļas 3. punktu juridiskās personas savas nodokļu un informatīvās deklarācijas Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk tekstā – VID) iesniedz elektroniskā veidā. Atbilstoši likuma „Par nodokļiem un nodevām” 7.² panta pirmajai daļai VID izdotie administratīvie akti un citi lēmumi un dokumenti juridiskajām personām tiek paziņoti, izmantojot elektroniskos sakarus. Pamatojoties uz minētajām normām, juridisko personu saziņa ar VID kā nodokļa administrāciju notiek elektroniski. Nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanas paātrināšanai un uzlabošanai būtu lietderīgi arī juridisko personu komunikāciju ar pašvaldībām risināt līdzīgi kā nekustamā īpašuma nodokļa administrāciju. Tāpēc lūdzam papildināt likuma 9. pantu ar 1.¹ daļu šādā redakcijā:

„(1¹) Nekustamā īpašuma nodokļa maksātājam – juridiskajai personai – ir pienākums mēneša laikā kopš nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākuma rašanās brīža paziņot pašvaldībai savu oficiālo elektroniskā pasta adresi turpmākajai saziņai ar nodokļu administrāciju.”

Kā arī papildināt likuma Pārejas noteikumus ar 54. punktu šādā redakcijā:

„54. Šā likuma 9. panta 1.¹ daļā noteiktais pienākums esošajiem nodokļa maksātājiem-juridiskajām personām jāizpilda ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā no šo grozījumu spēkā stāšanās.”

13. Saistībā ar nekustamā īpašuma nodokļa piedziņas procesu nodokļa administrēšanā likumā konstatētas šādas problēmas:

[1] Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 18. panta 11. punktā kā viens no nodokļu administrācijas pienākumiem noteikts piedzīt bezstrīda kārtībā termiņā nesamaksātos nodokļus, nokavējuma naudas, soda naudas un citus valsts noteiktos maksājumus šā likuma 26. pantā paredzētajā kārtībā. Ņemot vērā to personu skaitu, kurām ir nekustamā īpašuma nodokļa, zemes nodokļa un īpašuma nodokļa parādi, piedziņa atzīstama par būtisku pašvaldību darbības jomu.

Administratīvā akta izpildes vispārējie noteikumi regulēti Administratīvā procesa likuma (turpmāk tekstā – APL) 40. nodaļā. Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 26. pantā noteikta nokavēto

nodokļu maksājumu piedziņas kārtība, bet likuma 9. panta otrajā daļā paredzēts, ka noteiktajā laikā nenomaksāto nodokli, soda naudu vai nokavējuma naudu saskaņā ar pašvaldības lēmumu piedzen bezstrīda kārtībā atbilstoši likumam “Par nodokļiem un nodevām” un APL noteiktajai administratīvā akta piespiedu izpildes kārtībai. Praktiski piemērojot iepriekšminētās piedziņu reglamentējošās normas, ir konstatētas vairākas nepilnības. Ievērojot Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta desmitajā daļā noteikto principu, kas paredz valsts pārvaldes darbību organizēt pēc iespējas efektīvi, un pienākumu pastāvīgi pārbaudīt un nepieciešamības gadījumā pilnveidot normatīvā regulējuma apjomu un detalizāciju, mūsu ieskatā būtu nepieciešams papildināt likumu ar speciālo regulējumu, kurā tiktu sīkāk regulēta tieši nekustamā īpašuma nodokļa piedziņas kārtība

[2] 2013. gada 11. janvārī stājās spēkā grozījumi likumā „Par nodokļiem un nodevām”, ar kuriem tas tika papildināts ar 26. panta sesto prim daļu, kas nosaka, ka nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu, izņemot muitas nodokli un citus līdzvērtīgus maksājumus, neuzsāk, ja piedzenamā parāda kopsumma nav lielāka par 10 latiem. Atbilstošo likuma grozījumu anotācijā norādīts: *„Šobrīd nodokļu administrācijai ir pienākums uzsākt nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu neatkarīgi no piedzenamas summas lieluma, kas rada nelietderīgu nodokļu administrācijas resursu izlietojumu.”* Tādējādi konstatējams, ka ar iepriekšminēto normu likumdevējs ir izvirzījis konkrētu kritēriju nokavētu nodokļu maksājumu piedziņai – piedzenamajai parāda kopsummai jābūt lielākai par 10 latiem. Tāpat iepriekšminēto likuma „Par nodokļiem un nodevām” grozījumu anotācijā atspoguļots arī viena parāda piedziņas izdevumu aprēķins: *„Vidēji viena nodokļu parāda piedziņas procesa izmaksas ir Ls 13,43 (lēmuma par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu pieņemšanas un primāro izpildes darbību veikšanas laiks (2,5 stundas) * 1 cilvēkstundas izmaksas (Ls 5,37)).”*

Saistībā ar citētajiem likuma „Par nodokļiem un nodevām” grozījumiem un to anotācijā norādīto pamatojumu jāuzsver, ka attiecīgais normatīvais regulējums un tā pieņemšanai izdarītie apsvērumi nav pilnībā atbilstoši pašvaldības kā nekustamā īpašuma nodokļa administrācijas darbības specifikai vairāku apsvērumu dēļ.

[2.1] Jāņem vērā, ka pašvaldībām, administrējot nekustamā īpašuma nodokli un veicot piespiedu izpildes darbības, ne tikai jāievēro normatīvie akti nodokļu jomā, bet arī jāvadās no citiem nodokļu administrācijai saistošajiem normatīviem aktiem. Par šādu normatīvo aktu atzīstams, piemēram, Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3. panta pirmais punkts *„publiska persona rīkojas ar finanšu līdzekļiem un mantu lietderīgi, tas ir, rīcībai jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu”*. Uz iestādes rīcību tieši attiecināmi arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. pantā noteiktie valsts pārvaldes principi,

piemēram, labas pārvaldības, efektivitātes princips. Tāpat pašvaldībām saistoši ir tādi Administratīvā procesa principi kā tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips (APL 8. pants), demokrātiskas iekārtas princips (APL 12. pants), samērīguma princips (APL 13. pants).

Organizējot nekustamā īpašuma nodokļa piedziņu, jāņem vērā iepriekšminētie normatīvie akti un tajos noteiktie tiesību principi un piedziņas process jāveic, izvērtējot tādus faktoros kā parāda apmēru; vai ir prognozējams, ka piedziņas procesā parāds netiks atgūts; vai šī procesa īstenošanai jāiegulda ar parāda summu nesamērīgi lieli resursi; vai mazās parādu summas ir iespējams iekasēt ilgākā laika posmā citu procesu ietvaros ar mazāku resursu patēriņu (mantošana, labprātīga atsavināšana), un citus. Tādējādi konstatējams, ka taisnīgākā un lietderīgākā rezultāta sasniegšanai nav pietiekami ņemt vērā tikai no likuma „Par nodokļiem un nodevām” 26. panta sestās prim daļas izrietošo priekšnoteikumu nekustamā īpašuma nodokļa piedziņai, bet ir jāizvērtē un jāpiemēro vēl virkne citu kritēriju.

[2.2] Attiecībā uz iepriekšminētajā anotācijā minēto piedziņas izdevumu aprēķinu jānorāda, ka tas iegūts atbilstoši VID vidējām izmaksām par nodokļu parāda piedziņas procesu, neņemot vērā pašvaldības kā nodokļu administrācijas vidējos izdevumus līdzīgā situācijā. Atbilstoši likuma „Par nodokļiem un nodevām” 26. panta pirmajai daļai nokavētos nodokļu maksājumus un citus ar tiem saistītos maksājumus VID piedzen bezstrīda kārtībā, pamatojoties uz lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu. Savukārt pašvaldību rīcību, piedzenot nokavētos nekustamā īpašuma nodokļa maksājumus, regulē likuma 9. panta otrā daļa, nosakot, ka minētos maksājumus piedzen bezstrīda kārtībā atbilstoši likumam “Par nodokļiem un nodevām” un APL noteiktajai administratīvā akta piespiedu izpildes kārtībai. Jāuzsver, ka APL paredzētā administratīvā akta piespiedu izpildes kārtība ir sarežģītāka un laikietilpīgāka, salīdzinot ar vienkāršu piedziņu bezstrīda kārtībā, pamatojoties uz lēmumu, jo bez lēmuma tā prasa vēl vairāku papildu dokumentu sagatavošanu. Saskaņā ar APL 361. panta pirmo daļu par piespiedu izpildi adresātu vispirms brīdina, turklāt minētā panta ceturtajā daļā precīzi uzskaitītas rakstveida brīdinājuma sastāvdaļas. APL 367. pantā regulēta nākamā APL paredzētā administratīvā akta piespiedu izpildei nepieciešamā procesuālā dokumenta – izpildrīkojuma – izdošanas kārtība un obligātās sastāvdaļas. Tāpat jāuzsver, ka parasti nekustamā īpašuma nodokļa parādi veidojas no vairākiem administratīvajiem aktiem (maksāšanas paziņojumiem vai lēmumiem) un tādējādi, veicot administratīvā akta piespiedu izpildi, pašvaldībām jāveic precīza esošo parādu un nokavējuma naudu sadalīšana atbilstoši administratīvajiem aktiem, no kā tie izriet, kas vairāku nekustamo īpašumu, vairāku administratīvo aktu un vairāku veikto nodokļa maksājumu gadījumā

var būt pietiekami sarežģīti. No iepriekšminētā secināms, ka pašvaldības izdevumi piedziņas procesā, salīdzinot ar VID, ir ievērojami lielāki. Tādējādi aprēķins, uz kura pamata likuma „Par nodokļiem un nodevām” 26. pants papildināts ar sesto prim daļu, neatbilst pašvaldības reālajiem izdevumiem nekustamā īpašuma piedziņas procesā.

Papildus jānorāda, ka būtisku pašvaldības izdevumu daļu piedziņas procesā veido samaksa par zvērinātu tiesu izpildītāju veiktajām darbībām (vienas piedziņas lietas ietvaros šī summa var sasniegt pat 200 Ls). Jānorāda, ka zvērinātu tiesu izpildītāju amata atlīdzības aprēķins notiek atbilstoši Ministru kabineta 2012. gada 26. jūnija noteikumiem Nr. 451 „Noteikumi par zvērinātu tiesu izpildītāju amata atlīdzības taksēm”, līdz ar to pašvaldībai nav nekādu iespēju ietekmēt zvērinātiem tiesu izpildītājiem maksājamās summas vai izvairīties no to samaksas pienākuma. Šādu vērā ņemamu izdevumu pastāvēšana skaidri norāda uz nepieciešamību pirms piedziņas uzsākšanas veikt parāda piedziņas iespējamības izvērtējumu, lai izvairītos no nelietderīgas līdzekļu izšķiešanas situācijās, kad parāda piedziņa objektīvu apsvērumu dēļ nav iespējama.

[2.3] Jāuzsver, ka dažādu pašvaldību ietvaros nekustamā īpašuma nodokļa piedziņas process un tā izdevumi var būtiski atšķirties. Tas galvenokārt saistāms ar to, vai konkrētajā pašvaldībā nodokļu administrēšanas process notiek automātiski vai manuāli. Šāds piedziņas procesa organizācijas aspekts ir nozīmīgs tāpēc, ka procesa automatizācijas rezultātā jūkami samazinās piedziņas procesa izmaksas. Tāpat jānorāda, ka, lai varētu nodrošināt automātisku, bet vienlaikus taisnīgu un lietderīgu piedziņas norisi, jābūt skaidri formulētiem piedziņas kritērijiem, ko ietvert programmatūrā. Līdz ar to iespēja noteikt precīzus un skaidrus kritērijus nekustamā īpašuma nodokļa piedziņas veikšanai, kas atbilstu reālajai situācijai katrā pašvaldībā, varētu veicināt nekustamā īpašuma nodokļa piedziņas procesu automatizēšanu un optimizēšanu Latvijas pašvaldībās.

[2.4] Konkrētu nodokļu piedziņas kritēriju noteikšana pašvaldību saistošajos noteikumos varētu padarīt uz piedziņas procesu attiecināmos kritērijus kontrolējamus, visiem saprotamus, pieejamus un izvērtējamus.

Līdz ar to, pamatojoties uz iepriekšminētajiem apsvērumiem, kā arī lai nodrošinātu procesa „caurskatāmību” un likuma atrunas principa (APL 11. pants) attiecināšanu uz nekustamā īpašuma nodokļa piedziņas nosacījumiem un to praktisko realizāciju, lūdzam paredzēt likumā normu, kas atļauj pašvaldībai izdot saistošus noteikumus, kuros noteikti kritēriji nekustamā īpašuma nodokļa piedziņas veikšanai.

[3] Turpinot jāuzsver, ka, lai ievērotu Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta sestajā un desmitajā daļā noteikto, pašvaldību darbība

nekustamā īpašuma administrēšanas jomā ir vērsta uz procesa automatizēšanu.

Iepriekšminēto apliecina likuma 6. panta pirmajā trīs prim daļā ietvertais noteikums: „*Uz maksāšanas paziņojuma, ja tas tiek sagatavots elektroniski, nav nepieciešams nodokļu administrācijas amatpersonas paraksts. Šādā gadījumā uz tā jābūt atzīmei: “Maksāšanas paziņojums sagatavots elektroniski un ir derīgs bez paraksta.”* Ņemot vērā, ka saskaņā ar likuma 6. panta pirmo prim daļu maksāšanas paziņojums ir administratīvais akts, būtu jāturpina nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanas optimizēšana, attiecinot līdzīgu regulējumu arī uz piedziņas dokumentiem - brīdinājumiem par administratīvā akta piespiedu izpildi (turpmāk tekstā – brīdinājums) un lēmumiem par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu (turpmāk tekstā - lēmums-izpildrīkojums). Līdz ar to būtu nepieciešami un lietderīgi papildināt likumu, paredzot iespēju brīdinājumu un lēmumu-izpildrīkojumu sagatavot elektroniski, bez nodokļu administrācijas amatpersonas paraksta.

[4] Vēl viens piedziņas aspekts, kuru būtu nepieciešams optimizēt, ir piedziņas dokumentu nosūtīšanas kārtība. Šobrīd atbilstoši APL 70. panta otrajai daļai gan brīdinājumi, gan lēmumi-izpildrīkojumi adresātam tiek nosūtīti ierakstītos sūtījumos.

Atbilstoši līdzšinējai praksei piedziņas dokumentu paziņošanai ar pasta starpniecību ierakstītu sūtījumu formā ir būtiska nepilnība – personas izvairās ierasties pastā, lai izņemtu sev adresētos sūtījumus. Konstatējami gadījumi, kad personas vēršas pie pasta darbiniekiem, lai uzzinātu, kas sūtījis ierakstīto vēstuli, un, noskaidrojot sūtītāju, atsakās konkrēto vēstuli saņemt. Iepriekšminēto apliecina statistikas dati par nosūtītajiem piedziņas dokumentiem Rīgā 2012. gadā, proti, no 9768 ierakstītajiem sūtījumiem 4736 tika nogādāti atpakaļ nesaņemti. Tātad 2012. gadā Rīgā gandrīz puse (t.i., 48%) adresātu faktiski nav saņēmuši ierakstītajos sūtījumos nosūtītos brīdinājumus un lēmumus-izpildrīkojumus, bet saskaņā ar tiesību normu regulējumu šis apstāklis neietekmē piedziņas procesa turpmāko norisi.

Tādējādi konstatējams, ka praksē ierakstīts sūtījums kā vēstuļu korespondences piegādes veids nesasniedz savu pamatmērķi, proti, nodrošināt, ka persona sev adresēto sūtījumu saņem savlaicīgi, droši un ērti un uzzina par nekustamā īpašuma nodokļa piedziņas procesu, kas uzsākts pret viņu. Ņemot vērā procentuāli zemo reāli saņemto ierakstīto sūtījumu īpatsvaru, faktiski redzams, ka šāds korespondences nosūtīšanas veids gandrīz pusē gadījumu nespēj nodrošināt pat sūtījumu saņemšanu kā tādu. Tāpat ierakstīto sūtījumu piegādes shēma uzskatāma par apgrūtināšu pašam adresātam, jo prasa aktīvu iesaistīšanos. Ar ierakstītu sūtījumu adresātam tiek uzlikts pienākums, lai to saņemtu, ierasties noteiktā pasta nodaļā tās darba laikā, kas ne

vienmēr ir ērti un izdevīgi, tādējādi mazinot šī korespondences piegādes veida efektivitāti.

Viens no mērķiem nekustamā īpašuma nodokļa piedziņas procesā ir nodrošināt, lai personas, kuru parādu iekasēšanai ir uzsākts piedziņas process, reāli zinātu par šāda procesa esamību. Piedziņas dokumentu nosūtīšana neierakstītos sūtījumos uzskatāma par indivīdam pieejamu un pietiekami efektīvu korespondences veidu personas informēšanai. Tāpat jāuzsver, ka tālākajā piedziņas gaitā komunikāciju ar personu nodrošina zvērināti tiesu izpildītāji, kas savu ar piedziņu saistīto dokumentu nosūtīšanu noformē ierakstītos pasta sūtījumos, tādējādi nodrošinot iespēju vēlāk pierādīt faktu, ka persona par piedziņas procesu ir informēta.

Līdzīgu problēmu likumdevējs ir atrisinājis likuma 6. panta pirmajā prim daļā, paredzot, ka, nosūtot maksāšanas paziņojumu pa pastu, to nav nepieciešams noformēt kā ierakstītu pasta sūtījumu. Ņemot vērā, ka iepriekšminētā likuma norma praksē darbojas efektīvi, iepriekš aplūkotā problēma saistībā ar piedziņas dokumentu nosūtīšanu ierakstītos sūtījumos būtu risināma analogiski, ietverot likumā normu, kas paredz, ka piedziņas dokumentus nav nepieciešams noformēt kā ierakstītus pasta sūtījumus.

Pamatojoties uz iepriekšminēto, lūdzam papildināt likumu ar 9.¹ pantu šādā redakcijā:

„9.¹ pants. Nekustamā īpašuma nodokļa piedziņas kārtība

- (1) Pašvaldības var izdot saistošus noteikumus, kuros noteikti kritēriji nekustamā īpašuma nodokļa piedziņas veikšanai. Šādi saistoši noteikumi stājas spēkā likumā „Par pašvaldībām” noteiktajā kārtībā.
- (2) Uz brīdinājuma par administratīvā akta piespiedu izpildi un lēmuma par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu, ja tas tiek sagatavots elektroniski, nav nepieciešams amatpersonas paraksts. Šādā gadījumā uz brīdinājuma un lēmuma par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu jābūt atzīmei: „Dokuments sagatavots elektroniski un ir derīgs bez paraksta.”
- (3) Nosūtot ar nekustamā īpašuma nodokļa piedziņu saistītos dokumentus (tajā skaitā brīdinājumu par administratīvā akta piespiedu izpildi un lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu) pa pastu, tos nav nepieciešams noformēt kā ierakstītus pasta sūtījumus.”

14. Ar nekustamā īpašuma piedziņu netieši saistīts arī jautājums par nodokļa parāda noilgumu. Šobrīd saskaņā ar iepriekš minēto likuma „Par nodokļiem un nodevām” 26. panta sesto prim daļu nekustamā īpašuma nodokļa piedziņu var uzsākt tikai par parāda summu, kas ir lielāka par 10 latiem. Savukārt likuma 9. panta otrajā daļā ietverts nodokļa maksāšanas paziņojuma piespiedu izpildes termiņa

ierobežojums, proti, ne ilgāk kā septiņi gadi no nodokļa samaksas termiņa iestāšanās brīža. Atbilstoši minētajām tiesību normām situācijā, kad personai aprēķinātais nekustamā īpašuma nodoklis ir neliels (piemēram, viens lats gadā), vai, ja persona ir nekustamā īpašuma nodokļa maksātājs tikai nelielu laika periodu un nodokļa aprēķins par šo periodu nepārsniedz 10 latus, un persona neveic nekustamā īpašuma nodokļa maksājumus, pašvaldībai nav nekādu tiesisku iespēju nodrošināt šo nekustamā īpašuma nodokļa parādu piedziņu. Tādējādi secināms, ka šobrīd dažos nekustamā īpašuma nodokļa aprēķina gadījumos personām ir iespējas neveikt nodokļa maksājumus un nenest par to nekādu atbildību, jo pašvaldību rīcība šo parādu piedziņai ir ierobežota gan ar 10 latu ierobežojumu, gan piespiedu izpildes termiņa noilgumu. Ņemot vērā, ka šāda situācija uzskatāma par netaisnīgu un neefektīvu, uzskatām par nepieciešamu papildināt likumprojektu ar atrunu par to, ka nekustamā īpašuma nodokļa parāda noilgums tiek pārtraukts ar katru atgādinājumu par šī parāda esamību, proti, nosakot - ja vai nu ikgadējā maksāšanas paziņojumā par nekustamā īpašuma nodokli vai lēmumā par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinu tiek norādīta nekustamā īpašuma nodokļa parāda summa vai tiek nosūtīti speciāli atgādinājumi, tad piespiedu izpildes termiņa noilgums uzskatāms par pārtrauktu.

Pamatojoties uz iepriekšminēto, lūdzam papildināt likuma 9. pantu ar 2.¹ daļu šādā redakcijā:

„(2.¹) Jebkurš brīdinājums par nekustamā īpašuma nodokļa parāda esamību pārtrauc nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojuma piespiedu izpildes termiņa noilgumu, turklāt jau notecējušais laiks vairs nav ieskaitāms un sāk tecēt jauns noilguma termiņš.”

15. Ņemot vērā, ka Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas Nodokļu politikas apakškomisija šā gada 14. maija sēdē ir atbalstījusi (precizējot) Rīgas domes Īpašuma departamenta priekšlikumu, lūdzam respektēt minēto lēmumu un to iekļaut likumprojektā šādā redakcijā:

„Papildināt likuma „Par nekustamā īpašumu nodokli” 1. pantu ar otro divi prim (2²) daļu šādā redakcijā:

„(2²) Ar nekustamā īpašuma nodokli apliek šā panta otrajā daļā minētos objektus, ja nekustamais īpašums netiek uzturēts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, ja pašvaldība to ir noteikusi savos saistošajos noteikumos, kas publicēti līdz pirmstaksācijas gada 1. novembrim.”

16. Atbalstot grozījumu par nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanu pēc pārdošanas izsolē, lūdzam izvērtēt un papildināt likumprojektu ar normu, kas noteiktu pienākumu nosūtīt nodokļu administrācijai spriedumu par izsoles rezultātu apstiprināšanu.

Andris Jaunsleinis

Priekšsēdis

21.06.2013. 12:26

4079

Sanita Šķiltere 67326633, 26313528

sanita.skiltere@lps.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.